

Årbudet

från

Eskilstuna-Strängnäs Släktforskar Klubb

No 6

1989-10-17

RAPPORT FRÅN KLUBBTRÄFFARNA

Utflykten till Riksarkivet och Stockholms stadsarkiv den 16 september 1989

En mulen och regntung lördagsmorgon startade vi vår resa från Eskilstuna. Efter hämtning i Strängnäs blev gruppen 27 personer.

Vi började besöket på Riksarkivet (RA), där Bodil Ulate först berättade om RA:s avdelningar, som sysslade med bokbinderi, konservering, forskarstöd samt inte minst förvaring av handlingar, varav den första svenska handlingen var från 1130. Från Gustav Wasas tid, 1526, har RA de första svenska centrala makthandlingarna. Genom GW:s "försorg" finns också klosterarkiv från medeltiden. Även skattelängder finns från den tiden. Hela Sveriges mantalslängder finns på RA.

Vi visades runt på en liten utställning i foajén samt naturligtvis i arkiven, för att beskåda alla dessa "gamla" böcker med mycket intressanta uppgifter om fångar på Långholmen, patienter på Sofiahemmet mm. Även varuprover som tillverkats på fabriker i Stockholm finns att beskåda här.

Efter en kaffepaus på RA for vi vidare till Stockholms Stadsarkiv, där Ulla Johansson visade oss runt. 1930 samlades arkiven från Stockholm stad och län här. På arkivet finns dokument från 1474 -

- 1947 avseende stadens magistrat och rådhusrätt, institutionsarkiv från Allmänna barnhuset, Danviks hospital och Stockholms sjömanshus samt arkiv från kommunala nämnder och förvaltningar som skolor, fattig- och sjukvård, stadsbyggnad mm. Vi fick se födelseanteckningar för Oscar II, August Strindberg, Carl M Bellman m fl.

Nu började alla bli hungriga, klockan var 14.30, varför vi for till resaurang Ät Gott för lunch.

Efter maten återanträdde färden mot Strängnäs och Eskilstuna. Under hemfärden kom regnet, men det gjorde inget för alla var upptagna av att smälta dagens intryck.

Det är vid sådana här tillfällen man skulle önska att man hade mer tid till sitt förfogande.

Anita Carlsson

Klubbträffen i Eskilstuna den 5 oktober 1989

Torsdagen den 5 oktober träffades Eskilstuna-Strängnäs släktforsarklubb tillsammans med Sällskapet S:t Eskil på Stadsarkivet i Eskilstuna för att höra Le Roy Billberg tala om hur mormonerna använder data i släktforskningen.

Billberg är verksam inom mormonkyrkan, och reser omkring och filmar mycket. Han inledde sitt föredrag med att visa dia-bilder på hur allt började i Salt Lake City. År 1894 bildades en liten släktförening om ca 10 personer, som skrev ned allt man kunde komma ihåg och vad man fick reda på genom intervjuer. Allt samlades i pärmar och arkivet växte och svällde ut otroligt fort. Man flyttade för att få mera utrymme, men först 1934 kunde en egen

byggnad tas i bruk. Den blev snart för trång och ut- och nybyggnation har företagits många gånger. Senast har en nybyggnad färdigställts på 80-talet, men den börjar redan kännas för trång.

— Omkring 1936 uppfanns mikrofilmstekniken, som genast anammades av mormonkyrkan. Man började filma i Amerika, men så bröt andra världskriget ut och satte till en början stopp för verksamheten. Men så bombades London och värdefullt arkivmaterial förstördes. — Då insågs att det bar bråttom att dokumentera det som fanns kvar. På så sätt kom man igång på allvar i Europa.

Hela världen är mormonernas arbetsfält. Mormonkyrkor finns på de flesta mera betydande orter och i samband med kyrkorna har upprättats bibliotek på många ställen. Dessutom finns forskarcentraler för de olika landsändarna. Dessa centraler har material för sitt upptagningsområde och möjlighet att inlåna material från annat område. För Mellan-Sverige är det mormonkyrkan i Österhaninge som är centrum. Där finns forskarrum med 4 läsapparater och kopieringsapparat, samt olika kataloger och givetvis service med råd och anvisningar. Forskningen är kostnadsfri (även för icke mormoner), men om en filmrulle måste rekvireras från ett annat bibliotek kostar det 30:- kronor. Lånetiden är lång. Rullar får inte tas hem utan måste läsas på platsen.

— Mormonerna håller styvt på rullfilmen som original för släktforskningen. Någon överföring till mikrokort är inte aktuell. Men en datorisering har blivit nödvändig, för att man ska kunna förse sina egna bibliotek, som finns över hela världen, med register och kataloger. Från en film i en läsapparat knappas man in de uppgifter man behöver på en dator, som sedan skriver ut önskat registerkort i form av ett mikrokort, som kan läsas i en läsapparat. Det finns register, som är uppgjorda efter ort, efternamn eller ämne. Dessutom finns

en forskarkatalog. I registren finns uppgiftslämnaren antecknad så det går att komma i kontakt med vederbörande. En annan uppgift, som vi inte är vana vid är om personen är "vigd till evigheten", något som kan ske retroaktivt. Uppståndelsen på den yttersta dagen är nämligen en fundamental del av mormonernas tro, och det är då viktigt att vara vigd av kyrkan. Det är denna tro vi har att tacka för de möjligheter vi fått att forska i våra släkter.

Förutom registerkortet, har man tagit fram ett dataprogram samt håller nu på med att göra upp en databas, dit man från alla håll kan gå in och fråga. Med den senaste tekniken är det möjligt att samla alla data på en liten skiva, som ersätter alla nuvarande kataloger och register. Försök pågår i Amerika vid ett antal bibliotek, och inom ett par år hoppas man kunna sprida programmen.

Anläggningen för släktforskning i Salt Lake City omfattar inte bara filmrullar utan också arkiv för ca 200 000 släktböcker och ca 8 miljoner familjeblad. Beståndet av filmrullar är nu ca 2 miljoner rullar och ökar med 200 000 st per år. Filmrullarna måste förvaras omsorgsfullt och därför påbörjades på 1960-talet ett bergsrum där full kontroll på värme och fuktighet mm kan hållas. Forskaren får god service där, man visas vart man ska ta vägen i den stora anläggningen.

Till slut fick vi på overhead-apparat se prov på de olika katalogerna och vi blev oerhört imponerade av vad man kan åstadkomma på privat väg med en stark tro och ett välorganiserat samfund.

Mary Lindkvist

SLÄKTFORSKARDAGARNA I SUNDSVALL

Årets stora släktforskmöte ägde rum i Sundsvall den 15-17 september. Midälva Genealogiska Förening var värd och hade med omsorg förberett dagarna. Hela stadshuset ställdes till släktforskarnas och utställarnas förfogande!

Medlemsföreningarnas ordförande hade inbjudits till en konferens på fredag eftermiddag. Undertecknad var där i egenskap av vice ordförande i Sveriges Släktforskarförbund, som stod för arrangementet. Vi lyssnade till reionalt arbete i Skåne, Västergötland, Småland och Stor-Stockholm. På min lott hade fallit att berätta om riksförbundets service till föreningarna. Bland annat fördes fram riksförbundets svar på remisser i för alla släktforskare angelägna ämnen, utgivning av årsbok och Släkthistoriskt forum, försäljning av antavlor, ansedlar och böcker till rabatterat pris, vidare fortlöpande kontakt med SVAR, föreläsarbank och kursmedverkan. Snart nog kommer förslag på billiga läsapparater till mikrokort och arbete pågår på en rikstäckande släktforskarförteckning. En gemensam lunch på Arken, en båt som var fast förtöjd vid strandkanten, avslutade ordförandeträffen.

På lördag kl 10 skedde den högtidliga invigningen av släktforskdagarna på Stora Torget. Kulturnämndens ordförande hälsade välkommen till Sundsvall. Och med ett spelmanslag i spetsen tågade vi sedan in i stadshuset. Där fanns en rad utställare på plats, t ex landsarkiven i Härnösand och Östersund, Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Krigsarkivet, DIS, SVAR för att nu bara nämna några. Släktforskarna kunde här komma över många böcker och apparater till förmånligt pris. Självt köpte jag ett dataprogram, Holger, som tagits fram av Forskarcentrum

i Ramsele. Jag hoppas få demonstrera det vid tillfälle. Deltagarna erbjöds också möjlighet att besöka Kulturmagasinet, som med sitt kombinerade arkiv, bibliotek och museum i en otroligt intressant miljö är en sevärdhet av högsta rang.

På eftermiddagen ägde så Sveriges Släktforskarförbunds årsstämma rum. 44 av 67 möjliga ombud hade infunnit sig. Jag var enda sörmlänning och kunde som ombud för Eskilstuna-Strängnäs släktforskarclubb delta i överläggningarna. Vid årsstämman behandlades en rad intressanta motioner. Södra Västerbottens Genealogiska Förening ville att riksförbundet utövar påtryckningar på SVAR för att påskynda registreringen av mikrokorten. Stämman biföll. Samma förening föreslog en arbetsgrupp för att fortlöpande följa arkivfrågorna i landet och ständigt söka påverka statsmakterna för en bättre arkivsituation. Stämman biföll. I detta sammanhang kan noteras planerna på att skapa fler landsarkiv, nämligen i Umeå, Karlstad, Örebro och Växjö. Adalens släktforskarförening ville att riksförbundet söker påverka riksarkivet att köpa finska kyrkoarkivalier för framställning av mikrokort åt släktforskarna.

Ytterligare några motioner bör nämnas. Karlskoga-Degerfors släktforskarclubb föreslog att SVAR prioriterar de juridiska arkiven vid konvertering till mikrokort. Thord Bylund erinrade då om att detta arbete kommer att kräva minst 20 år och undrade om man inte bör prioritera konverteringen av sådana mikrofilmer, som idag är otillgängliga för släktforskarna.

Jag hälsade från vår klubb och stödde livligt Bylunds idé. Och motionssvaret gick också i den riktningen. Storstockholms Genealogiska Förening föreslog att riksförbundet sammanställer de olika föreningarnas programverksamhet och sän-

der denna sammanställning till medlemsföreningarna, något som också väckte riksstämmans gillande.

Vid riksstämman hälsade Västerås släktforskarklubb genom sin ordförande Ulla Sköld Sveriges släktforskare välkomna till 1.000-årsfirande Västra Aros. Riksstämman avslutades med ett framträdande av folkmusikgruppen Gesällerna. Och på kvällen hade en jubileumsmiddag anordnats på Kårhuset, som avslutades med dans till storbandet Nevergreens. På detta sätt ville Midälva Genealogiska Förening högtidlighålla sitt tioårsjubileum.

Söndag förmiddag ägnades åt föreläsningar, som alla rörde Norrland. På eftermiddagen deltog jag i riksförbundets styrelsemöte. Vid konstitueringen blev jag omvald till vice ordförande. På min lott föll att uppmuntra medlemsföreningarna att värna om ortnamnen och skriva till regeringen i denna angelägna fråga. Före den 1 oktober skall riksförbundet avge yttrande över utbildningsdepartementets rapport, Kultur i hela landet, som väckt sådan indignation bland länsbibliotekarierna. Vi vill betona amatörforskningens berättigade plats i svenskt kulturliv. Gemensamt för ordförandekonferensen, årsstämman och styrelsemötet var den uttalade oron för avgiftsbeläggning av inlån av mikrokort från SVAR. Glädjande nog förekommer inte sådan vid länsbiblioteket i Eskilstuna.

Sundsvallsdagarna hade samlat många utställare och många släktforskare från när och fjärran. Arrangemangen var i allt mycket lyckade. Och jag vill hålla fram att Gunnar Lagerkranz i Eskilstuna kan glädja sig åt berättigad uppmärksamhet åt sin bok, Svenska sjukdomsnamn i gångna tider. Stadsarkivet hade nämligen lagom till Sundsvall och bokmässan i Göteborg hunnit färdigställa andra tryckningen av tredje upplagan. Och försäljningen på de båda ställena var mycket god.

Jag upplevde släktforskar dagarna som synnerligen givande och är tacksam till Eskilstuna-Strängnäs släktforskar klubb för att jag fick vara dess ombud. Nästa år, då Västerås arrangerar släktforskar dagarna, bör vi komma med en hel busslast!

Bror-Erik Ohlsson

ESKILSTUNA STADSARKIV 25 ÅR

Eskilstuna Stadsarkiv manifesterade sin 25-åriga tillvaro med en arkivkonferens i kommunfullmäktiges stora sal, torsdagen den 5 oktober 1989. Efter öppningstal av kommunstyrelsens ordförande, kommunalrådet Jan-Erik Andersson, och en sångstund under medverkan av kommunala musikskolan frambars hälsningar från arkivvänner och arkivkollegor. I centrum för hyllningarna stod Bror-Erik Ohlsson, Stadsarkivets skapare. Först i raden av dussintalet gratulanter var Gunborg Nyman, som lovordade det nära samarbetet mellan Stadsbiblioteket och Stadsarkivet men också framförde ett varmt tack från släktforskarna, som i Stadsarkivet fått ett andra hem. Efter gratulationerna följde ett antal korta föredrag i arkivfrågor, där Kommunförbundets Rolf Hagstedts redogörelse för förslaget till arkivlag gav den största behållningen för släktforskare. Arkivkonferensen avslutades med en rundvandring i Stadsarkivet och Barnkulturcentrum med Svenskt Barnbildarkiv.

LiL

ANBUDETS ADRESS

Lars Henning, Lektorsgatan 14, 645 30 Strängnäs
telefon 0152 - 117 83.